

УДК 342.95:351.753(477)
DOI: 10.31733/2078-3566-2023-6-224-230

Дмитро САНАКОЄВ©
кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті розглянуто особливості нормативно-правового врегулювання обігу зброї в Україні впродовж періоду незалежності та на сучасному етапі. Проаналізовано закордонний досвід врегулювання питання обігу цивільної зброї. Визначено вплив воєнної ескалації російської федерації на підвищення інтересу до легалізації вогнепальної зброї, переваги, недоліки та проблеми впровадження дозволів на зберігання, носіння та застосування вогнепальної зброї цивільним населенням. Зроблено висновок, що важливо впровадити нормативно-правове регулювання обігу цивільної зброї, яке встановить баланс між обмеженнями використання зброї цивільними та можливістю законного володіння зброєю.

Ключові слова: нормативно-правове забезпечення, легалізація, вогнепальна зброя, війна, ліцензія, незаконний обіг.

Постановка проблеми. Проблематика легалізації вогнепальної зброї в Україні була актуальною ще з моменту набуття незалежності – в 1991 році. Але більш нагальним це питання стало після повномасштабного вторгнення російської армії у лютому 2022 року. Сьогодні тривають дискусії щодо можливості отримати право вільно володіти вогнепальною зброєю цивільним особам для захисту власного життя в умовах повномасштабної війни. На цей час відсутня єдина думка щодо доцільності надавати право цивільним особам володіти вогнепальною зброєю та нормативно-правового регулювання цього питання. Така ситуація створює потенційну загрозу збільшення рівня володіння нелегальною зброєю. Тому важливо та необхідно дослідити можливості та проблеми легалізації вогнепальної зброї в умовах повномасштабної війни, проаналізувати міжнародний досвід регламентації цивільної зброї та можливі способи нормативно-правового регулювання цього питання, що і є метою цієї статті.

Аналіз публікацій в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Проблематика легалізації вогнепальної зброї була предметом вивчення українських та закордонних науковців. Питання легалізації вогнепальної зброї досліджували такі вчені, як Д. Корецький, О. Сивачук, П. Фріс; дозвільну діяльність поліції та реалізацію контролю за обігом цивільної зброї вивчали О. Бандурка, Ю. Битяк, Р. Миرونюк, О. Негодченко; досвід закордонних країн в аспекті легалізації вогнепальної зброї був предметом досліджень Г. Герєги, О. Зарубінського, Б. Петренка.

При цьому є потреба актуалізації наявних теоретичних доробок в аспекті повномасштабної війни в Україні, що досить сильно вплинула на питання легалізації вогнепальної зброї. Крім того, відбуваються динамічні зміни в правоохоронній системі та соціально-політичній ситуації в країні, що також впливає на питання, що розглядається. Тому доцільним є дослідження проблематики легалізації вогнепальної зброї в Україні в умовах війни та визначення можливих проблем та перспектив.

Вклад основного матеріалу. Проаналізувавши питання легалізації вогнепальної зброї в Україні, зазначимо, що на цьому етапі відсутній єдиний нормативно-правовий акт, який регулює обіг зброї загалом, і зокрема вогнепальної в українській державі. Впродовж періоду незалежності України були підготовлені більше ніж 7 проєктів з метою регулювання обігу цивільної зброї, але жоден з них не був ухвалений через відсутність єдиного погляду на це питання в політичних колах.

Першою спробою врегулювати право власності на зброю був проєкт «Про зброю» у 1994 році. Цей проєкт підготували В. Костицький та П. Фріс. Проти цього проєкту «повстала вся міліцейська спільнота України, особливо вище керівництво МВС України. У чому тільки не було звинувачено авторів: і в тому, що вони мають бажання знищити українців, і в тому, що вони мають на меті розв'язати в Україні громадянську війну [1, с. 79].

Наступна спроба врегулювати володіння зброєю цивільним населенням була у 2005 році. Депутати та активісти запропонували аж дев'ять варіантів, деякі з них дозволяли б українцям, зокрема, носіння короткоствольної вогнепальної зброї – револьверів і пістолетів. Однак жоден із них не став законом. Адвокат і представник Української асоціації власників зброї Юрій Мінкін стверджує, що тоді, як і зараз, найбільшим противником запровадження збройного законодавства було Міністерство внутрішніх справ [2, с. 59].

У 2008 році до Парламенту надійшов проєкт закону «Про обіг зброї невійськового призначення» [3]. Відповідно до цього проєкту було запропоновано зняти обмеження на купівлю травматичної зброї громадянами та впровадити індивідуальні умови для отримання дозволу. Документ не ухвалили після проходження першого читання. У цьому аспекті важливо відмітити, що не ухвалення нормативно-правових актів у сфері регулювання цивільної зброї може бути пов'язано зі спокійною ситуацією у сфері безпеки та оборони держави. Відповідно, не зазнала й належного правового регулювання в Законі України «Про Національну поліцію» й така форма діяльності поліції у сфері обігу вогнепальної зброї, як надання дозволів на зберігання, перевезення та використання вогнепальної зброї [4, с. 29].

Крім того, варто зазначити, що громадяни також неоднозначно ставились до регулювання обігу цивільної зброї. У травні 2022 року урядом було запроваджене опитування через електронну систему «Дія» «щодо легалізації носіння вогнепальної зброї цивільними особами. У ньому взяли участь понад 1 700 000 користувачів застосунку, як наслідок – 62 % учасників підтримали легалізацію зброї для особистого захисту; 19 % – проти обігу зброї серед цивільного населення; 18 % – підтримують варіант відповіді: для спеціальних потреб [5].

Сильний вплив на думку політиків та громадян щодо унормування носіння зброї цивільним населенням здійснив спочатку збройний конфлікт на Сході України, а потім повномасштабна війна. «За статистикою Україна є лідером за кількістю нелегальної зброї, адже за час від моменту виникнення конфлікту на Сході її чисельність збільшилася до 5 млн одиниць» [6]. Але важко сказати, що вказані статистичні дані є абсолютно достовірними, адже визначити кількість нелегальної зброї досить складно.

Зокрема, українські вчені зазначають, що «саме конфлікт на Донбасі був і залишається головним джерелом нелегальної зброї. Пік потрапляння в незаконний обіг зброї припав на 2014 – початок 2015 р. Тоді постійно зміщувалася лінія зіткнення, відбувалася постійна ротація військових підрозділів та добровольчих формувань і лише починала вибудовуватися система фільтраційних заходів у місцях виїзду. При цьому потік нелегальної зброї із зони бойових дій став таким, що озброїтись тепер не проблема для пересічного громадянина; водночас законослухняний громадянин стає більш привабливим об'єктом для збройного нападу, адже він беззахисний» [2, с. 58]. Тому на цей час дуже важливо розглянути на рівні законодавства регулювання цивільного обігу вогнепальної зброї, адже фактична кількість зброї у населення України сьогодні вже вказує «...на необхідність перегляду існуючих правил дозвільної системи для забезпечення публічної безпеки» [7, с. 29]. Як слушно зазначають вітчизняні дослідники, «відсутність чіткої правової регламентації володіння вогнепальною зброєю в Україні призводить до того, що межа між законним і незаконним володінням інколи розмита» [8, с. 15].

Верховна Рада України 23 лютого 2022 року опублікувала проєкт закону «Про право на цивільну вогнепальну зброю», «метою якого є посилення дотримання режиму законності в питаннях визначення правового режиму власності на зброю, закріплення основних прав та обов'язків громадян і юридичних осіб щодо виробництва, набуття, володіння, розпорядження та використання зброї і боєприпасів, врегулювання інших суспільних відносин, що безпосередньо з цим пов'язані» [9].

Альтернативним проєктом регулювання обігу цивільної зброї є проєкт закону України від 25.06.2022 р. № 5708-1 «Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю» [10]. Вказані два законопроєкти мають спільні положення. Метою

проектів є «підвищення рівня професіоналізму правоохоронних органів та підвищення рівня захищеності населення та діяльності правоохоронних органів України. Законопроекти передбачають подібні механізми регламентації порядку набуття у власність цивільної зброї, її спадкування, зберігання, носіння, транспортування, використання, вилучення, знищення тощо. Але вони мають і певні відмінності» [11, с. 345].

Можна відмітити дві основні відмінності вказаних законопроектів:

1. Право носіння та володіння вогнепальною зброєю. Відповідно до проекту № 5708 така зброя може бути придбана спортсменами, які можуть зберігати зброю лише в тирі та не можуть носити її поза місцем проведення спортивних заходів [9]. Відповідно до альтернативного проекту пропонується надання «можливості придбати таку зброю фактично всім охочим, приховано носити її із собою (окрім зон, вільних від зброї) та зберігати в себе вдома» [10].

2. Ухвалення та підпорядкованість Єдиного реєстру зброї. У проекті № 5708 держателем реєстру передбачено Міністерство внутрішніх справ України, а в альтернативному проекті № 5708-1 держателем реєстру передбачається Міністерство юстиції України.

Доцільним в цьому аспекті є зауваження А. Чепіжко: «Згідно з обома законопроектами, – це не лише база даних для обліку пістолетів і гвинтівок, придбаних громадянами, а, передусім, ефективний інструмент електронного обміну інформацією та документами між громадянами, суб'єктами господарювання й органами Національної поліції шляхом використання можливостей Єдиного реєстру зброї, а також обміну інформацією з іншими реєстрами у сфері полювання, спорту й охоронної діяльності» [12, с. 236–242].

Водночас на сьогодні наявна ситуація, коли жоден із законопроектів не ухвалений, проте з червня 2023 року запрацював Єдиний реєстр зброї, затверджений ще наказом МВС України від 10 січня 2022 року № 2 [13].

Тому нормативно-правове регулювання легалізації вогнепальної зброї в Україні в умовах війни потребує встановлення чітких вимог та дій. Для того щоб впровадити ефективне регулювання обігу цивільної зброї в Україні, доцільно проаналізувати закордонний досвід.

У кожній країні встановлення законодавчих норм та правил регулювання цивільної зброї відбувалось індивідуально, відповідно до історичних умов, специфіки розвитку держави, соціально-політичних умов тощо. Тож в деяких країнах вогнепальна зброя була легалізована, але згодом введена заборона на носіння та використання вогнепальної зброї цивільними особами.

Така ситуація відбувалась в Австралії. «Причиною такої зміни політики по відношенню до цивільної зброї були масові вбивства з використанням вогнепальної зброї. Після кожного розстрілу потреба у проведенні реформи ставала все більшою. Держава викупила та знищила багато зброї, внаслідок чого кількість резонансних убивств та загалом насильства з використанням зброї суттєво зменшилася. Успіхи Австралії визнали багато авторитетних дослідницьких центрів та різні держави, а колишній президент США Б. Обама назвав цей досвід прикладом для світової спільноти» [14, с. 110].

Подібна ситуація відбувалась у Великобританії, де дозвіл на цивільну зброю був введений у ХІХ ст. Але наприкінці ХХ ст. розпочалось проведення реформи щодо заборони цивільної зброї. Відбулось декілька етапів проведення реформи. «Із 1988 р. заборонили автоматичну та напівавтоматичну зброю. Із 1997 р. під заборону опинилася короткоствольна вогнепальна зброя. Протягом наступного після реформи року громадяни добровільно здали велику кількість не лише вогнепальної, а й мисливську та спортивну зброю. Нині цивільним громадянам не можна володіти пістолетами, автоматичною та іншою бойовою зброєю. Спортивну, мисливську чи колекційну вогнепальну зброю можна придбати лише у спеціальних торговців. За незаконне володіння зброєю у Британії карають ув'язненням на термін від 5 до 10 років. Як наслідок, за наступні п'ять років відбулося стрімке збільшення кількості злочинів, а саме: на 88 % – злочинів із використанням насильства, на 101 % – озброєних пограбувань, на 105 % – зґвалтувань та на 24 % – вбивств» [2, с. 59].

Деяка інша ситуація в Чехії. Після розпаду радянського союзу відбулось відновлення права на володіння зброєю. У 2021 р. парламент Чехії ухвалив конституційну поправку, відповідно до якої було дозволено використовувати зброю для

самозахисту. В Чеській Республіці «дозволено купувати зброю для самозахисту, а також передбачено можливість приховано носити заряджену зброю. Для цього необхідно отримати спеціальний дозвіл, який надається після проходження відповідної перевірки. Цей дозвіл діє лише протягом 10 років, а власник зброї зобов'язаний кожні 5 років проходити перевірку щодо його стану здоров'я і підтверджувати законність підстав для володіння. Крім того, на відміну від багатьох держав Європи, тут на рівні закону передбачено можливість зберігати вдома зброю у зарядженому стані у випадку, якщо власник має відповідну ліцензію» [15].

Тут зазначимо, що легалізація вогнепальної зброї не дорівнює можливості необмеженого використання. На прикладі Чехії видно, що застосовувати вогнепальну зброю цивільні особи можуть лише у виняткових випадках, завдяки дії законодавчих обмежень.

Зважаючи на аналіз закордонного досвіду регулювання використання цивільними особами вогнепальної зброї, виділимо дві основні тенденції:

1. Посилене законодавче регулювання норм і правил використання зброї цивільними особами. Ця тенденція збігається з позицією ООН, висловленою в 2001 році на «Конференції з проблеми незаконної торгівлі стрілецькою зброєю та легкими озброєннями»: «незаконне виробництво та обіг зброї, її надмірне накопичення і неконтрольоване поширення підриває безпеку і розвиток людства» [15].

Крім того, така позиція може бути пов'язана з тим, що легалізація вогнепальної зброї може впливати на підвищення рівня обігу нелегальної зброї та підвищення рівня злочинності. За такого підходу держава відповідальна за злочини, скоєні з використанням вогнепальної зброї, тому що влада не змогла врегулювати умови володіння та використання цивільною зброєю.

2. Нормативно-правове регулювання спрямоване на створення балансу між законним використанням та встановленням обмежень на володіння зброєю для цивільних осіб. Основна мета уряду згідно з цією концепцією – підвищення громадської безпеки та створення запобіжних заходів зловживання зброєю. «У межах цього підходу також зустрічаються різні позиції щодо того, які обмеження слід застосовувати. Так, одні країни схильні встановлювати жорсткий контроль над використанням вогнепальної зброї, у той час як інші застосовують більш ліберальне законодавство. Разом з тим жодна держава у світі не дозволяє необмеженого володіння та використання зброї цивільними особами» [15].

На цей час Україна є єдиною європейською державою, в якій відсутнє регулювання проблеми цивільної зброї. При цьому у 2014 р. була укладена Угода про асоціацію з ЄС, що відкриває нові можливості для імплементації успішного європейського досвіду та співпраці з іншими країнами.

Сьогодні в Україні наявні проблеми, що можуть стати на перешкоді легалізації вогнепальної зброї. Однією з найбільших проблем є корупція. Українські науковці зазначають: «Навіть якщо досконалий законопроект про легалізацію обігу вогнепальної зброї буде прийнятий Верховною Радою, це не означає, що будь-хто зможе вільно купувати, зберігати та носити при собі пістолет тощо. За такою можливістю стоїть складна процедура отримання ліцензії, підтвердження належного психічного та фізичного стану, створення належних умов зберігання зброї. І, звичайно ж, це буде досить складний та довготривалий процес, отримати кінцевий позитивний результат буде не так уже й легко. Але, як завжди, знайдуться особи, які будуть зацікавлені в тому, щоб обійти встановлену законом процедуру отримання ліцензії та вирішити питання з потрібними дозволами «по блату» або ж за «символічну винагороду» – хабар» [2, с. 58].

Тож для отримання дозволу на вогнепальну зброю громадянину буде необхідно звернутися до різних державних установ, щоб підготувати всі необхідні для цього документи. Звернення до кожної установи (медичної установи, поліції) є можливістю для створення корупційних схем.

У дослідженні проблематики легалізації вогнепальної зброї доцільно виділити переваги та недоліки встановлення дозволу на володіння та використання зброї цивільними особами. Зокрема, Р. Чорнобривець виділяє такі недоліки легалізації вогнепальної зброї:

- «1) збільшення кількості вбивств та самогубств від вогнепальної зброї;
- 2) збільшення кількості осіб, засуджених за перевищення меж необхідної оборони;

- 3) використання зброї при вчиненні інших злочинів;
- 4) небезпека для поліції при затриманні злочинців;
- 5) зброя потрапить до рук злочинців тощо» [16, с. 1025].

Науковець виділяє також і позитивні наслідки, серед яких: готовність населення до самозахисту в умовах повномасштабної війни; зменшення рівня злочинів проти власності; підвищення рівня безпеки у власному домі за наявності зброї.

Також, як відзначають науковці: «Рівень злочинності зменшується в рази, якщо населення має право легально купувати, зберігати та застосовувати короткоствольну зброю з метою самооборони. Чим вищий рівень легального озброєння населення, тим вищий рівень демократії у країні, соціальної відповідальності суспільства в цілому, і навпаки» [17].

Отже, легалізація права володіння цивільною вогнепальною зброєю повинна здійснюватися за наявності чіткої правової регламентації та практики дотримання основних принципів:

- забезпечення легального обігу вогнепальної зброї та суворого контролю за її продажем у спеціалізованих ліцензійних установах;
- створення та ведення, у тому числі захист, єдиного реєстру вогнепальної зброї;
- максимальна ідентифікація власників такої зброї;
- прозорість офіційних процедур отримання ліцензії на вогнепальну зброю;
- надання можливості для навчання власників зброї та надання відповідних документів, що підтверджують високий рівень таких знань та навичок;
- належний контроль за дотриманням умов і правил зберігання, транспортування та використання цивільної вогнепальної зброї (перевірки не повинні бути формальними);
- дотримання законності походження патронів, які використовуються для стрільби з цієї зброї;
- запровадження процедури блокування та анулювання ліцензій на вогнепальну зброю;
- використання електронних ресурсів, зокрема мобільного додатку «Дія», для сповіщення власників зброї про необхідність продовження терміну дії дозволів на зброю, укладення договорів страхування, проведення періодичних перевірок чи стрільби зі зброї тощо.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що у світовій практиці на сьогодні немає єдиного універсального підходу до легалізації вогнепальної зброї. Нормативно-правове регулювання обігу цивільної зброї повинно встановлювати баланс між можливістю законного володіння та використання зброї, а також обмежень на володіння зброєю для цивільних осіб. Окрім того, ефективність нормативно-правового регулювання цивільного обігу зброї залежить від врахування специфіки України – повномасштабної війни, наявності проблеми корупції, високого рівня злочинності та обігу нелегальної зброї тощо. Сьогодні Україна є чи не єдиною країною в Європі, де відсутнє нормативно-правове регулювання цивільної зброї. Аналіз закордонного досвіду показав, що кожна країна індивідуально підходить до вирішення питання легалізації вогнепальної зброї.

Були виділені переваги легалізації вогнепальної зброї: 1) готовність населення до самозахисту в умовах повномасштабної війни; 2) зменшення рівня злочинів проти власності; 3) підвищення рівня безпеки у власному житлі за наявності зброї.

Основними недоліками легалізації вогнепальної зброї є: 1) ймовірність підвищення рівня самогубств та вбивств; 2) збільшення засуджених осіб через перевищення меж необхідної оборони; 3) можливість зброї потрапити до злочинців; 4) підвищення небезпеки під час затримання злочинців для представників поліції та інших правоохоронних органів; 5) використання вогнепальної зброї під час вчинення інших тяжких та особливо тяжких злочинів; 6) створення нових корупційних схем для отримання дозволу на володіння, носіння, використання та застосування вогнепальної зброї. Тому в подальшому важливо дослідити можливості імплементації закордонного досвіду для створення дієвого та ефективного механізму легалізації вогнепальної зброї в умовах війни в Україні.

Список використаних джерел

1. Фріс П. Л. Право громадян на зброю – «PRO ET CONTRA». *Наше право*. 2015. С. 84.
2. Богданець О. Ю., Хлестун І. А., Пряміцин В. Ю. Легалізація цивільної зброї: специфіка, правова основа та іноземний досвід. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 9. С. 57–60.

3. Про обіг зброї невійськового призначення : проект закону, реєстр. № 2105 від 22.02.2008 р. та реєстр. № 3069 від 22.08.2008. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF1MH00B?an=3>.
4. Миронюк С. Особливості реалізації дозвільної та контрольної функції Національної поліції у сфері обігу вогнепальної зброї в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4 (119). С. 28–34.
5. 62 % українців виступили за обіг зброї для особистого захисту – опитування у «Дії». *Суспільство*. URL: <https://prm.ua/62-ukraintsivvystupyly-za-obih-zbroi-dlia-osobystoho-akhystuopytuvannia-u-dii/>.
6. Сивачук О. В. В Україні кількість необлікованої зброї збільшилася до майже 5 млн одиниць. *Українські національні новини*. 2017. URL: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1639409-kilkist-nelegalnoyi-zbroyi-v-ukrayini-zbilshilasya-do-5-mlnodinits-ekspert>
7. Бахчев К. В. Особливості діяльності підрозділів дозвільної системи в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 2 (117). С. 28–33.
8. Кримінальна відповідальність за незаконний обіг зброї : монографія / кол. авт.; ред. С. А. Шалгунова. Дніпро : ДДУВС, 2020. 364 с.
9. Прийнято за основу проект Закону «Про право на цивільну вогнепальну зброю». *Верховна Рада України*. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/219896.html>
10. Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю : проект закону, реєстр. № 5708-1 від 13.07.2021. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72481
11. Миронюк С. А., Кобрусєва С. А. Перспективи запровадження обігу цивільної вогнепальної зброї в Україні та нові виклики для поліції у цій сфері. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 344–347.
12. Чепіжко А. А. Діяльність органів поліції щодо забезпечення дотримання правил дозвільної системи. Актуальні питання правоохоронної діяльності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 4 (114). С. 236–242.
13. Про затвердження Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ. *Офіційний вісник України*. 2022. № 11. Ст. 597. С. 65. (зі змінами від 05.07.2023).
14. Герєга Г. Ф. Цивільна зброя в Україні: міфи та реальність. Українська дійсність і міжнародний досвід легалізації та контролю. Київ : АДЕФ-Україна, 2015. 152 с.
15. Легалізація вогнепальної зброї: міжнародний досвід. *Лабораторія законодавчих ініціатив*. 2023. URL: <https://parlament.org.ua/2023/03/21/strong-legalizatsiya-vognepalnoyi-zbroyi-mizhnarodnij-dosvid-strong/>
16. Чорнобривець Р. Є. Щодо доцільності легалізації вогнепальної зброї для самозахисту в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. *Молодий вчений*. № 11(51). 2017. С. 1022–1025.
17. Шевчук А., Боднарчук О. Щодо окремих питань права на вогнепальну зброю та її легалізації в Україні. *Юридичний факультет ЧНУ ім. Ю. Федьковича*. URL: <https://law.chnu.edu.ua/pravo-na-vohnepalnu-zbroiu-ta-yii-lehalizatsia-v-ukraini/>

Надійшла до редакції 22.11.2023

References

1. Fris P. L. Pravo hromadian na zbroiu – «PRO ET CONTRA» [Citizens' right to arms - "PRO ET CONTRA"]. *Nashe pravo*. 2015. S. 84. [in Ukr.].
2. Bohdanets O. Yu., Khlystun I. A., Priamitsyn V. Yu. Lehalizatsiia tsyvilnoi zbroi: spetsyfika, pravova osnova ta inozemnyi dosvid [Legalization of civilian weapons: specifics, legal basis and foreign experience]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. 2021. № 9. S. 57–60. [in Ukr.].
3. Pro obih zbroi neviiskovoho pryznachennia [On the circulation of non-military weapons] : projekt zakonu, reiestr. № 2105 vid 22.02.2008 r. ta reiestr. № 3069 vid 22.08.2008 r. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF1MH00B?an=3> [in Ukr.].
4. Myroniuk S. Osoblyvosti realizatsii dozvilnoi ta kontrolnoi funktsii Natsionalnoi politsii u sferi obihu vohnepalnoi zbroi v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of the implementation of the authorization and control function of the National Police in the field of firearms circulation under martial law]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. 2022. № 4 (119). S. 28–34. [in Ukr.].
5. 62 % ukraintsiv vystupyly za obih zbroi dlia osobystoho zakhystu – opytuvannia u «Dii» [62% of Ukrainians supported the circulation of weapons for personal protection - a poll in "Diya"]. *Suspilstvo*. URL: <https://prm.ua/62-ukraintsivvystupyly-za-obih-zbroi-dlia-osobystoho-akhystuopytuvannia-u-dii/> [in Ukr.].
6. Syvachuk O. V. V Ukraini kilkist neoblikovanoi zbroi zbilshylasya do maizhe 5 mln odynts [In Ukraine, the number of unaccounted for weapons has increased to almost 5 million units]. *Ukrainski natsionalni novyny*. 2017. URL: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1639409-kilkist-nelegalnoyi-zbroyi-v-ukrayini-zbilshilasya-do-5-mlnodinits-ekspert> [in Ukr.].
7. Bakhchev K. V. Osoblyvosti diialnosti pidrozdiliv dozvilnoi systemy v umovakh voiennoho

stanu [Peculiarities of the activity of units of the permit system under martial law]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. 2022. № 2 (117). S. 28–33. [in Ukr.].

8. Kryminalna vidpovidalnist za nezakonnyi obih zbroi [Criminal liability for illegal arms trafficking] : monohrafiia / kol. avt.; red. S. A. Shalhunova. Dnipro : DDUVS, 2020. 364 s. [in Ukr.].

9. Pryiniato za osnovu proiekt Zakonu «Pro pravo na tsyvilnu vohnepalnu zbroiu» [The draft Law "On the right to civilian firearms" was adopted as a basis]. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/219896.html> [in Ukr.].

10. Pro pravo na samozakhyst ta volodinnia tsyvilnoiu vohnepalnoiu zbroieiu [About the right to self-defense and possession of civilian firearms] : proiekt zakonu, restr. № 5708-1 vid 13.07.2021 r. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72481 [in Ukr.].

11. Myroniuk S. A., Kobrusieva S. A. Perspektyvy zaprovadzhennia obihu tsyvilnoi vohnepalnoi zbroi v Ukraini ta novi vyklyky dlia politsii u tsii sferi [Prospects for introducing the circulation of civilian firearms in Ukraine and new challenges for the police in this area]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. 2023. № 2. S. 344–347. [in Ukr.].

12. Chepizhko A. A. Diialnist orhaniv politsii shchodo zabezpechennia dotrymanna pravyl dozvilnoi systemy. Aktualni pytannia pravookhoronnoi diialnosti [Activities of police bodies to ensure compliance with the rules of the permit system. Current issues of law enforcement]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. 2021. № 4 (114). S. 236–242. [in Ukr.].

13. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro funktsionalnu pidsystemu «Iedynyi reiestr zbroi» yedynoi informatsiinoi systemy Ministerstva vnutrishnikh sprav [On the approval of the Regulation on the functional subsystem "Unified weapon register" of the unified information system of the Ministry of Internal Affairs]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2022. № 11. St. 597. S. 65. (zi zminamy vid 05.07.2023). [in Ukr.].

14. Hereha H. F. Tsyvilna zbroia v Ukraini: myfy ta realnist. Ukrainska diisnist i mizhnarodnyi dosvid lehalizatsii ta kontroliu [Civilian weapons in Ukraine: myths and reality. Ukrainian reality and international experience of legalization and control]. Kyiv : ADEF-Ukraine, 2015. 152 s. [in Ukr.].

15. Lehalizatsiia vohnepalnoi zbroi: mizhnarodnyi dosvid [Legalization of firearms: international experience]. Laboratoriia zakonodavchyykh initsiatyv. 2023. URL: <https://parlament.org.ua/2023/03/21/strong-legalizatsiya-vognepalnoyi-zbroiy-mizhnarodnij-dosvid-strong/> [in Ukr.].

16. Chornobryvets R. Ye. Shchodo dotsilnosti lehalizatsii vohnepalnoi zbroi dlia samozakhystu v Ukraini z urakhuvanniam mizhnarodnoho dosvidu [Щодо доцільності легалізації вогнепальної зброї для самозахисту в Україні з урахуванням міжнародного досвіду]. *Molodyi vchenyi*. № 11(51). 2017. S. 1022–1025. [in Ukr.].

17. Shevchuk A., Bodnaruk O. Shchodo okremykh pytan prava na vohnepalnu zbroiu ta yii lehalizatsii v Ukraini [Regarding certain issues of the right to firearms and their legalization in Ukraine]. Yurydychnyi fakultet ChNU im. Yu. Fedkovycha. URL: <https://law.chnu.edu.ua/pravo-na-vohnepalnu-zbroiu-ta-yii-lehalizatsia-v-ukraini/> [in Ukr.].

ABSTRACT

Dmytro Sanakoiev. Legal and regulatory aspects of regulating arms trafficking under martial law. The article examines the peculiarities of the legalization of weapons in Ukraine during the period of independence and at the current stage. Today, the Ukrainian state is the only European country in which there is no legal regulation of the circulation of civilian weapons. The analysis of foreign experience showed that each country individually approaches the issue of legalization of firearms. It has been established that in world practice today there is no single universal approach to the legalization of firearms. Regulatory regulation of civilian weapons should establish a balance between the possibility of legal possession and use of weapons, as well as restrictions on the possession of weapons for civilians.

In addition, the effectiveness of the normative and legal regulation of the civilian circulation of weapons depends on taking into account the specifics of Ukraine – a full-scale war, the presence of the problem of corruption, a high level of crime, a high level of illegal weapons, etc. The impact of a full-scale war on increasing interest in the legalization of firearms, the advantages, disadvantages and problems of implementing a permit for the possession and use of firearms by the civilian population is determined.

The main disadvantages of the legalization of firearms are an increase in the rate of murders and suicides, an increase in the number of people convicted of exceeding the limits of necessary defense, the use of weapons in the commission of other crimes, and the danger to the police when apprehending criminals. The advantages of the legalization of weapons are the readiness of the population for self-defense in the conditions of a full-scale war; reducing the level of crimes against property; increasing the level of security in one's own home in the presence of weapons. It was clarified that the main problem of the legalization of firearms in Ukraine is the high level of corruption, which can lead to the introduction of new corruption schemes when obtaining a permit for firearms.

It was concluded that it is important to implement legal regulation of civilian weapons circulation, which will establish a balance between restrictions on the use of weapons by civilians and the possibility of legal possession of weapons. In the future, it is important to investigate the possibility of implementing foreign experience to create an effective and efficient mechanism for the legalization of firearms in the conditions of war in Ukraine.

Keywords: regulatory and legal support, legalization, firearms, war, license, illicit traffic.